

III. MATERIAŁY Z II KONFERENCJI  
NAUKOWEJ „ARCHIWA, BIBLIOTEKI,  
KOLEKCJE NA TERENIE GALICJI  
OD KOŃCA XVIII WIEKU PO CZASY  
DWUDZIESTOLECIA MIĘDZYWOJENNEGO”,  
red. Tomasz Pudłocki, Arkadiusz S. Więch

ROCZNIK PRZEMYSKI t. 59  
HISTORIA z.1 (29) 2023

EWA GRIN-PISZCZEK (*Przemyśl*)  
orcid.org/0000-0002-2239-7796

„SPIS DZIEŁ DRUKOWANYCH W ARCHIWUM  
ZNAJDUJĄCYCH SIĘ” – O KSIĘGOZBIORZE  
ARCHIWUM MIEJSKIEGO W PRZEMYŚLU

**Abstract**

**„THE LIST OF PRINTED WORKS FOUND IN THE ARCHIVES” – ON THE BOOK COLLECTION  
OF THE MUNICIPAL ARCHIVE IN PRZEMYŚL**

In the years 1874–1877 Mieczysław Błażowski took up the job of organizing the Przemyśl municipal files. The result of his work was the development of the Catalogue of the State Archives of the Royal City of Przemyśl. It has the form of a book and is currently kept at the National Archive in Przemyśl in the fonds “Files of the city of Przemyśl”, sign. 2388. Apart from the catalogue of archival material Błażowski developed a list of printed works titled „The list of printed works found in the archives”. The list was later complemented by Błażowski’s successors at the position of the city archivist – Kazimierz Górski and Tadeusz Troškolański. “The list of printed works...” has 95 items and contains printed works which the fonds obtained by way of donations or purchases. Taking the position of the city archivist in 1911, Tadeusz Troškolański began developing a professional archive library, e.g. through purchasing publications on paleography and diplomacy.

**Keywords:** Mieczysław Błażowski, Kazimierz Górski, Tadeusz Troškolański, the State Archives in Przemyśl, book collection

**Słowa kluczowe:** Mieczysław Błażowski, Kazimierz Górski, Tadeusz Troskoleński, Archiwum Państwowe w Przemyślu, księgozbiór

Badacze dziejów kancelarii miasta Przemyśla i archiwum miejskiego przemyskiego jednogłośnie twierdzą, iż pierwsza wzmianka o *archiwum civile*, a więc zorganizowanej komórce mającej na celu przechowywanie akt i ksiąg miejskich, pochodzi z 1635 r. Pomieszczenie to znajdowało się w ratuszu, dlatego pisano o archiwum ratuszowym – używając terminu „skarbiec” (*archivo seu aerario*). Najstarszy zachowany inwentarz ksiąg znajdujących się w archiwum miasta powstał około 1586 r. i wymienia on księgi obejmujące wpisy z lat 1526–1586<sup>1</sup>.

26 kwietnia 1874 r. przemyska rada miejska na wniosek burmistrza Walerego Waygarta podjęła uchwałę o powierzeniu Mieczysławowi Błażowskiemu<sup>2</sup> uporządkowanie akt miejskich. Efektem jego pracy było opracowanie *Katalogu Starożytnego Archiwum Królewskiego Miasta Przemyśla* (dalej: *Katalog Starożytnego Archiwum*). Oprócz katalogu archiwaliów Błażowski sporządził spis druków zatytułowany *Spis dzieł drukowanych w archiwum znajdujących się* (dalej: *Spis dzieł drukowanych*). Został on zamieszczony na stronach 947–960 *Katalogu Starożytnego Archiwum*. Po rezygnacji Błażowskiego z zajmowanej funkcji w 1877 r., archiwariuszami miejskimi byli kolejno: dr Anatol Lewicki (1877–1879)<sup>3</sup>, Leopold Hauser (1879–1882)<sup>4</sup>, Michał Kozłowski (1888)<sup>5</sup>, Franciszek Zych (1888–1889)<sup>6</sup>, Kazimierz Górski (1889–1910)<sup>7</sup> oraz dr Tadeusz Troskoleński (1910–1916)<sup>8</sup>. Tylko Górski i Troskoleński kontynuowali prowadzenie *Spisu dzieł drukowanych*. Wynikało to zapewne z faktu, że w porównaniu z pozostałymi to oni najdłużej piastowali stanowisko archiwariusza miejskiego. Z tego powodu mogli poszerzyć zakres swych czynności i oprócz prac nad zasobem archiwalnym zajmować się zbiorem druków.

*Spis dzieł drukowanych* liczy 95 pozycji i jest zestawieniem w formie tabeli posiadającej następujące kolumny: liczba porządkowa, tytuł, rok i miejsce wydania oraz uwagi. W tej ostatniej rubryce zamieszczano zazwyczaj informację na temat formy nabytku. Należy jednak zaznaczyć, że nie przy każdej pozycji jest ona odnotowana. Pod pozycją nr 95 Tadeusz Troskoleński w 1911 r. zamieścił informację, że ciąg dalszy spisu jest prowadzony w odrębnej księdze, tj. „Katalogu księgozbioru archiwalnego”. Niestety nie zachowała się ona do dzisiaj,

<sup>1</sup> J. Krochmal, *akta miasta Przemyśla 1402–1944*, t. 1: *Przewodnik po zespole archiwalnym*, Przemyśl 1995, s. 61.

<sup>2</sup> A. Łosowska, *Mieczysław Błażowski*, Przemyśl 1984.

<sup>3</sup> J. Mitkowski, *Lewicki Anatol (1841–1899)*, w: PSB, t. 17, 1972, s. 224–225; J. Łosowski, *Anatol Lewicki*, Przemyśl 1981.

<sup>4</sup> A. Fenczak, *Leopold Hauser*, Przemyśl 1983.

<sup>5</sup> A. Wójcik, *Michał Kozłowski*, Przemyśl 1982.

<sup>6</sup> J. Mleczak, *Franciszek Zych*, Przemyśl 1981.

<sup>7</sup> J. Mleczak, *Kazimierz Górski*, Przemyśl 1980.

<sup>8</sup> E. Grin-Piszczek, *Troskoleński Tadeusz Franciszek*, w: *Przemyski słownik biograficzny*, t. 2, 2011, s. 169–173.

a świadectwem jej prowadzenia mogą być np. kolejne numery (od 96) nadawane przez Troskoleńskiego nabytkom<sup>9</sup>.

Analizując *Spis dzieł drukowanych*, możemy zauważyć, że większość z nich to dary – odnotowano ich 35. Jako pierwszą pozycję w *Spisie dzieł drukowanych* zapisano dar Wydziału Krajowego we Lwowie. Były to pierwsze tomy wydawnictwa *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacji śp. Alexandra hr. Stadnickiego* подарowane w okresie, gdy archiwum opiekował się Mieczysław Błażowski<sup>10</sup>. Dary do zbioru druków stanowiły również egzemplarze подарowane przez burmistrzów Przemyśla – Aleksandra Dworskiego i Walerego Waygarta. Były to wydania dzieła Bartłomieja Groickiego *Porządek Sądów y Spraw Mieyskich Prawa Maydeburskiego w Koronie Polskiej*. Aleksander Dworski подарował w 1889 r. wydanie z roku 1616, natomiast Walery Waygart подарował w 1878 r. druk z przemyskiej oficyny z 1760 r. Darem Aleksandra Dworskiego był również egzemplarz dzieła Jakuba Rubinkowskiego *Janina Zwycięskich Tryumfów dziełami y heroicznym męstwem Jana III Króla Polskiego [...] po przelomaney Otomańskiej y tatarskiej potencji, nieśmiertelnym wiekom do druku podany* (Poznań 1739) i *Przewodnik do Szczawnicy oraz podręcznik dla chorych udających się do tamtejszych zdrojów (z planem sytuacyjnym)* (Przemyśl 1881) autorstwa Tadeusza Dworskiego.

Znaczną część zbioru stanowiły dary autorów, którzy przygotowując swoje prace, korzystali z zasobu archiwum miejskiego. Co istotne, wśród ofiarodawców byli Leopold Hauser, Anatol Lewicki i Tadeusz Troskoleński, którzy później objęli posadę archiwariusza miejskiego. Leopold Hauser do zbioru przekazał swoje opracowania: *Monografia miasta Przemyśla* (Przemyśl 1882) oraz *Znaczenie pomnika gwardjanowi OO. Reformatorów ks. Krystynowi Szykowskiemu wzniesionego na dniu 30 sierpnia 1877 r. w Przemyślu. Ustęp z kroniki miasta Przemyśla* (Przemyśl 1883); Anatol Lewicki – *Obrazki z najdawniejszych dziejów Przemyśla* (Przemyśl 1880), a Tadeusz Troskoleński opracowania dotyczące postaci i działalności biskupa krakowskiego Andrzeja Radwana Zebrzydowskiego<sup>11</sup>.

<sup>9</sup> Z pewnością w 1912 r. do biblioteki trafił egzemplarz ofiarowany przez ks. Władysława Sarne – autora dzieła *Dzieje diecezji przemyskiej*, cz. 1: *Episkopat przemyski o.l.*, Przemyśl 1902. W spisie kontynuowanym przez Troskoleńskiego otrzymał on L. 98, o czym świadczy to oznaczenie (L. 98) oraz pieczęć Archiwum starożytnego miasta Przemyśla, zachowane na stronie tytułowej egzemplarza znajdującego się obecnie w zbiorach Biblioteki Archiwum Państwowego w Przemyślu (sygn. 962). Troskoleński wspomina również o tym darze w sprawozdaniu pt. „Obraz czynności archiwariusza i stanu Archiwum miasta Przemyśla w r. 1912”, Archiwum Państwowe w Przemyślu (dalej: APP), Materiały Tadeusza Troskoleńskiego, sygn. 9, s. 4.

<sup>10</sup> Do 1877 r., tj. do roku, w którym archiwum opiekował się M. Błażowski, do zbiorów przekazano (i zostały odnotowane w *Spisie*) 10 wydawnictw. Zostały one wpisane do *Spisu...* ręką M. Błażowskiego. Pozostałe wpisy sporządzali jego następcy, tj. Kazimierz Górski (pozycje od 11–78) oraz Tadeusz Troskoleński (pozycje od 79–95).

<sup>11</sup> Były to: *Andrzej Radwan Zebrzydowski biskup włocławski i krakowski (1496–1560). Monografia historyczna oraz Dzieje reformacji polskiej w latach 1556–1560 skreślone w związku z działalnością Andrzeja Zebrzydowskiego biskupa krakowskiego*, Lwów 1907.

Kazimierz Górski w czasie pracy w miejskim archiwum do zbioru przekazał pracę swojego autorstwa pt. *Borys. Ustęp z dziejów 12 wieku* (Lwów 1876). Ponadto egzemplarze podarowali Mojżesz Schorr – *Żydzi w Przemyślu do końca XVIII wieku* (Lwów 1903), Marian Udziela – *Wodociągi przemyskie w XVI wieku* (Przemyśl 1904) oraz Kazimierz Osiniński – *O medalu wystawy przemyskiej z r. 1904 i herbie miasta Przemyśla* (Kraków 1909) i *Runy słowiańskie u ludu* (Przemyśl 1909)<sup>12</sup>. Antoni Prochaska ofiarował odbitkę artykułu z „Kwartalnika Historycznego” pt. *Z dziejów unii brzeskiej* (1896) oraz pracę *O dacie ugody małopolskiej duchowieństwa ze szlachtą za biskupstwa Zbigniewa Oleśnickiego* (Kraków 1899). Naczelnik straży pożarnej Józef Zagórski przekazał swoje opracowanie zatytułowane *Wskaźniki służbowe dla straży pożarnych król. stol. m. Przemyśla* (Przemyśl 1897).

Władze niektórych miast przesyłały do zbiorów dzieła dotyczące ich historii bądź sprawozdania. Od gminy miasta Sambora otrzymano *Kronikę miasta Sambora. Zebraną i wydaną ku uczczeniu 500-letniej rocznicy założenia m. Sambora* (Sambor 1891), od władz Złoczowa – *Przywileje miasta Złoczowa* (Złoczów 1895), natomiast od magistratu lwowskiego – opracowanie *Miasto Lwów w okresie samorządu 1870–1895* (Lwów 1896) oraz egzemplarze *Wiadomości statystycznych o mieście Lwowie*, t. 1–6, 11 (1892–1895, 1907). Miasto Jarosław podarowało *Sprawozdanie z czynności Rady miejskiej i magistratu królewskiego Wolnego miasta Jarosławia na czas 1897–1903* (1904). Oprócz tego zbiór wzbogacił się o dary: Galicyjskiego Pułku Piechoty nr 10<sup>13</sup>, kapitana Krzyżewskiego, kontrolera magistratu w Przemyślu Władysława Filarskiego<sup>14</sup>, Karola Drozda<sup>15</sup>. Odnotowano również dar komitetu wystawy przemysłu rękodzielniczego i zabytków cechowych we Lwowie<sup>16</sup>, zaznaczając, że na wystawie eksponowano materiały z przemyskiego archiwum. Ponadto podarowane zostały wydania (bez podania danych ofiarodawcy): *Dokumenta urzędowe wydane do historii gospodarstwa moskiewskiego w Polsce od 1734–1866 zebrał N.E.* (Kraków 1870); dzieło Wojciecha Kętrzyńskiego *Die Lygier: ein Beitrag zur Urgeschichte der Westslawen und Germanen* (Poznań 1868); podręcznik *Przyjaciel dzieci. Książka do czytania zastosowana dla szkół polskich w Ameryce* (Chicago 1884); praca Franciszka Kleina, *Kraków* (Kraków 1910).

<sup>12</sup> E. Długosz, *Biblioteka Archiwum Państwowego na tle innych bibliotek przemyskich*, „Rocznik Historyczno-Archiwalny” t. 6, 1989, s. 120.

<sup>13</sup> Było to dzieło: *Geschichte Des K. K. Infanterie-Regimentes Oskar II. Friedrich König Von Schweden Und Von Norwegen No. 10 Von Seiner Errichtung 1715 Bis November 1888*, Wiedeń 1888.

<sup>14</sup> Były to: instrukcja powstańcza wydana w Paryżu w 1862 r., druk pt. *Baczność* wydany w Paryżu oraz cztery druki dotyczące powstania styczniowego wydane w 1863 r.

<sup>15</sup> *Thesaurus Latino-Polono-Germanicus, novo synonymorum et phrasium poetiarum apparatus auctus, nec non innumeris Latinis, Polonicis ac Germanicis vocabulis locupletatus per Admodum R.P. Paulum Kollacz. Varsaviae, Leopoli et Dresdae* (Warszawa–Lwów–Drezno 1780). W *Spisie...* odnotowano brak karty tytułowej egzemplarza.

<sup>16</sup> *Katalog I lokalnej wystawy przez uczniów przemysłu rękodzielniczego i zabytków cechowych we Lwowie*, Lwów 1905.

Nabytki do zbioru druków napływały również w drodze zakupów. W *Spisie dzieł drukowanych* odnotowano je pod 22 pozycjami. Najczęściej w rubryce „Uwagi” zaznaczano uchwałę, na mocy której dokonano zakupu, oraz kwotę na niego przeznaczoną. Według *Spisu dzieł drukowanych* zakupiono 13 wydawnictw okolicznościowych. Były to cztery publikacje wydane z okazji 100-lecia Konstytucji 3 maja (1891)<sup>17</sup>; wydawnictwa z okazji 100-lecia urodzin Adama Mickiewicza<sup>18</sup> (1898) oraz dwa druki z okazji jubileuszu cesarskiego (w 1898 i 1908 r.)<sup>19</sup>.

W 1894 r. w przemyskiej księgarni Gustawa Jelenia i Ludwika Langa<sup>20</sup> zakupiono dzieło Hermanna Grotefenda *Zeitrechnung des Deutschen Mittelalters und der Neuzeit* (Hanower 1891), natomiast w roku 1897 u „antykwariusza monachijskiego” za 6 marek nabyto dzieło Grzegorza Arakielowicza *Praepositiones selecta ex universa philosophiae adnotationibus...*, wydane w przemyskiej drukarni jezuitów w 1768 r.<sup>21</sup> oraz opracowanie Oskara Kolberga *Przemyskie. Zarys etnograficzny* (1891). W 1908 r. zakupiono pracę ks. Teofila Łękawskiego, *Katedra przemyska*.

Na mocy uchwały magistratu z 12 lutego 1911 r. Tadeusz Troskoleński za 100 koron zakupił wydawnictwa z zakresu paleografii i dyplomatyki<sup>22</sup>. Rada miejska zdecydowała o przeznaczeniu tej kwoty na prośbę Troskoleńskiego „w sprawie zakupu podręcznych dzieł do biblioteki archiwalnej, bez której niemożliwą jest jakakolwiek praca archiwalna”<sup>23</sup>. W sprawozdaniu z pracy w archiwum zapisał on, iż „archiwariusz zakupił najniezbędniejsze dzieła, dał je do oprawy i wcielił do biblioteki archiwalnej pod odpowiednie numera”<sup>24</sup>.

<sup>17</sup> A. Sokołowski, *O sejmie czteroletnim*, Lwów 1891; L. Finkel, *O konstytucji 3 Maja w setną rocznicę jej nadania*, Lwów 1891; M. Wysłouchowa, *O Konstytucji Trzeciego Maja*, Lwów 1891; K. Falikiewicz, *O konstytucji 3 Maja*, Lwów 1891.

<sup>18</sup> Były to wydania dzieł wieszca oraz: M. Wysłouchowa, *Adam Mickiewicz, jego życie i dzieło*, Lwów 1898; eadem, *Adama Mickiewicza Pan Tadeusz*, Lwów 1898; C. Pieniążek, *O życiu i dziełach Adama Mickiewicza*, Lwów 1910; *Poezye Adama Mickiewicza wydane w setną rocznicę urodzin wieszca 1798–1898*, Mikołów 1898, a także „Portret A. Mickiewicza. Na drugiej stronie krótki życiorys i złote myśli”, APP, Akta miasta Przemyśla (dalej: AmP), sygn. 2388, s. 952.

<sup>19</sup> *Viribus Unitis. Das Buch vom Kaiser. Mit einer Einleitung von Josef Alexander von Helfert*, Wiedeń 1898 (na dzieło to magistrat przeznaczył 50 złotych); M. Herzig, J. Dernja, *An Ehren an siegen reich...*, Wiedeń 1908.

<sup>20</sup> A. Siciak, *Dzieje książki w Przemysłu w okresie autonomii Galicji (1867–1914)*, Przemysł 2012, s. 136–137.

<sup>21</sup> A. Siciak, *Druki przemyskie 1754–1939. Bibliografia publikacji polskich, niemieckich, węgierskich, francuskich oraz żydowskich i ukraińskich wydanych alfabetem łacińskim*, Przemysł 2002, s. 119.

<sup>22</sup> Były to: F. Leist, *Urkundenlehre. Katechismus der Diplomatie, Paläographie, Chronologie und Sphragistik*, Leipzig 1893; G. Holtzinger, *Handbuch der Registratur und Archivwissenschaft...*, Leipzig 1908; T. Wierzbowski, *Vademecum, podręcznik do studiów archiwalnych*, Warszawa 1908; *Wettenbrel, das schiff*, Leipzig 1896; K. Stronczyński, *Dawne monety polskie dynastii Piastów i Jagiellonów*, cz. 1–3, Piotrków 1883–1885. Troskoleński wnioskował jeszcze o zakup trzech pozycji (m.in. *Lexicon abbreviatarum* A. Cappellego). W piśmie do magistratu zaznaczył, że „podręczniki te [...] jako najlepsze wybrałem w porozumieniu z kolegą moim dr. Czołowskim, archiwariuszem lwowskim”, APP, AmP, sygn. 2344, s. 1.

<sup>23</sup> APP, Materiały Tadeusza Troskoleńskiego, sygn. 8, s. 6.

<sup>24</sup> Ibidem.

Momentem przełomowym w tworzeniu zbioru druków przy archiwum miejskim było objęcie posady archiwariusza miejskiego przez Tadeusza Troskoleńskiego, który formalnie przejął obowiązki archiwariusza 17 marca 1911 r. Wykonał on szereg prac ewidencyjnych i porządkowych w zasobie archiwum, jak również w „podręcznej bibliotece archiwum”. Opisując jej stan, zaznaczył: „w szafie VI i II izbie [znajdują się – przyp. E.G.-P.] książki należące do podręcznej biblioteki archiwum... Na szafach znajdują się złożone wolumina «Gazety Lwowskiej», schematyzmy Galicji, wojska i kleru, tudzież kilkadziesiąt zeszytów «Przewodnika naukowego i literackiego»”<sup>25</sup>.

Dzięki staraniom Tadeusza Troskoleńskiego biblioteka archiwalna, obok zakupionych dzieł z zakresu archiwistyki, wzbogaciła się o czasopisma przemyskie. Archiwariusz gromadził również wycinki z prasy krajowej zamieszczające korespondencje z Przemyśla, a także obrazy i fotografie miasta. Założył odrębny „Katalog księgozbioru archiwalnego”<sup>26</sup>. Sprawozdanie ze swoich prac zamieścił w „Obrazie czynności archiwariusza i stanu Archiwum miasta Przemyśla w r. 1912”<sup>27</sup>.

Rozpoczął więc tworzenie profesjonalnej biblioteki naukowej, gromadzącej literaturę z zakresu archiwistyki. Na charakter jego pracy miała zapewne wpływ wizytacja archiwistów ze Lwowa oraz fakt, że posiadał doświadczenie w pracy bibliotekarza. W latach 1886–1889 odbył praktykę biblioteczną oraz archiwalną pod kierunkiem prof. Wojciecha Kętrzyńskiego i dr. Antoniego Małeckiego w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Lwowie<sup>28</sup>. 17 września 1911 r. archiwum przemyskie zwiedziła komisja archiwalna w składzie: Aleksander Czołowski – dyrektor Archiwum Akt Dawnych miasta Lwowa, kustosz tego archiwum Franciszek Jaworski oraz „literat” Zarewicz<sup>29</sup>. Franciszek Jaworski zamieścił w prasie swoje wrażenia z wizyty w przemyskim archiwum. Wśród nich znalazła się opinia dotycząca zbioru wydawnictw:

Co bardzo niemile uderza w archiwum przemyskim, to brak [podkreśl. – E.G.-P.] jakiegokolwiek biblioteki. Dzisiaj już trudno sobie wyobrazić jakikolwiek zbiór aktów dziejowych bez podręcznej biblioteki, która jest fundamentem pracy archiwalnej. Tymczasem w Przemyślu, obok monografii Hausera i kilku innych książek jak szematyzmów, z wyjątkiem kosztownego, a zupełnie niepotrzebnego jakiegoś tomu

<sup>25</sup> APP, Materiały Tadeusza Troskoleńskiego, sygn. 8, s. 5–6.

<sup>26</sup> Ponadto Troskoleński przeniósł druki do odrębnej szafy bibliotecznej, która dzięki jego staraniom została zakupiona specjalnie w celu przechowywania materiałów bibliotecznych. APP, Materiały Tadeusza Troskoleńskiego, sygn. 9, s. 2–5.

<sup>27</sup> APP, Materiały Tadeusza Troskoleńskiego, sygn. 9. Sprawozdania Troskoleńskiego z prac w archiwum były także publikowane w „Roczniku Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu”: *Sprawozdanie archiwariusza z czynności w Archiwum miasta Przemyśla za rok 1911*, „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu” t. 1, 1911, s. 77–79; *Sprawozdanie o Archiwum miasta Przemyśla za rok 1912*, „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu” t. 2, 1912, s. 201–204.

<sup>28</sup> E. Grin-Piszczek, *op. cit.*, s. 169.

<sup>29</sup> Tak został określony w sprawozdaniu sporządzonym przez Troskoleńskiego, APP, Materiały Tadeusza Troskoleńskiego, sygn. 8, s. 5–6. Najprawdopodobniej chodzi o Stanisława Zarewicza (1874–1931), kustosa Muzeum Historycznego miasta Lwowa, historyka sztuki i kolekcjonera. E. Noiński, *Stanisław Zarewicz (1874–1931) – kustosz Muzeum Historycznego Miasta Lwowa i jego kolekcjonerskie pasje*, w: *Znani i nieznanymi międzywojennego Lwowa. Studia i materiały*, red. M. Przeniosło, L. Michalska-Bracha, t. 4, Kielce 2015, s. 11–24.

wydawnictwa jubileuszowego wiedeńskiego, nie ma nic zupełnie. Nawet to, co dotychczas wyszło w druku o Przemyśle nie jest zebrane. [...] Dążyć dalej winna gmina przemyska do utworzenia przy archiwum biblioteki publicznej o wyższym poziomie naukowym, któraby z jednej strony ułatwiła studia w samym archiwum, z drugiej stała się ogniskiem kulturalnym dla miejscowej inteligencji<sup>30</sup>.

Według Franciszka Jaworskiego w archiwum przemyskim biblioteka nie istniała, a większość wydawnictw, które były gromadzone, nie miały wartości dla pracy archiwalnej. Ta opinia była sprzeczna ze zdaniem Tadeusza Troskolańskiego, który obejmując stanowisko archiwariusza miejskiego, wyraźnie podkreślał, że zakupił „najniezbędniejsze” dzieła, uzupełnił zasób biblioteki archiwalnej oraz podjął szereg czynności mających na celu utworzenie profesjonalnej biblioteki.

Prawdopodobnie po dokonaniu wizytacji w przemyskim archiwum dyrekcja archiwum lwowskiego podarowała do zbiorów dwa dzieła Kornelego Hecka – *Józef Bartłomiej Zimorowicz. Burmistrz poeta i kronikarz lwowski. W 300 rocznicę urodzin* (Lwów 1897) oraz *Opera. Pisma Józefa Bartłomieja Zimorowica* (Lwów 1899), a także opracowanie autorstwa A. Czołowskiego, *Pomniki dziejowe Lwowa*, t. 1–3 (1892, 1896). Dar ten odnotowano pod datą 12 stycznia 1912 r. Oprócz tego pod tą datą zapisano dar składający się z sześciu wydawnictw, który stanowiły opracowanie dotyczące dziejów Tarnowa, sprawozdania z działalności Towarzystwa Szkoły Ludowej oraz instytucji ubezpieczeniowych<sup>31</sup>.

Dzięki staraniom Troskolańskiego zbiór „dzieł drukowanych” gromadzonych przy archiwum miejskim miał charakter biblioteki archiwalnej z fachową i specjalistyczną literaturą, która według zamierzeń Troskolańskiego miałyby służyć do studiów archiwalnych. Obecnie znaczna część książek, wydawnictw i druków gromadzonych przez Troskolańskiego i jego poprzedników stanowi zasób Biblioteki Archiwum Państwowego w Przemyśle.

## Bibliografia

### Źródła archiwalne:

Archiwum Państwowe w Przemyśle  
Nr 129 Akta miasta Przemyśla, sygn. 2344, 2388;  
Nr 2219 Materiały Tadeusza Troskolańskiego, sygn. 8–9.

<sup>30</sup> F. Jaworski, *Archiwum i muzeum w Przemyśle*, „Na ziemi naszej”, dodat. literacko-naukowy „Kuriera Lwowskiego” 1911, nr 17, s. 7–8; „Echo Przemyskie” 1911, nr 84.

<sup>31</sup> Były to: F. Leśniak, J. Leniek, F. Herzig, *Dzieje miasta Tarnowa*, Tarnów 1891 – podarowane przez Kasę Oszczędności miasta Tarnowa, a także przesłane przez Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie materiały związane z działalnością Towarzystwa: M. Stępowski, *Towarzystwo szkoły ludowej 1821–1911 w rocznicę powstania*, Kraków 1911; *Sprawozdanie z działalności TSL za 1910 rok*, Kraków 1911; *Sprawozdanie Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie za 1910 rok*, Kraków 1911; *Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie 1861–1911. Księga pamiątkowa*, Kraków 1911; *Jubileusz Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie 1861–1911 (artykuły i sprawozdania)*, Kraków 1911, APP, AmP, sygn. 2344, s. 23–26.

**Opracowania:**

- E. Długosz, *Biblioteka Archiwum Państwowego na tle innych bibliotek przemyskich*, „Rocznik Historyczno-Archiwalny” t. 6, 1989, s. 119–132.
- E. Długosz, *Biblioteka Archiwum Państwowego w Przemyślu*, w: *Z dziejów bibliotek przemyskich*, Przemyśl 2009, s. 107–114.
- E. Grin-Piszczek, *Troskoleński Tadeusz Franciszek*, w: *Przemyski słownik biograficzny*, t. 2, 2011, s. 169–172.
- J. Krochmal, *Akta miasta Przemyśla 1402–1944*, t. 1: *Przewodnik po zespole archiwalnym*, Przemyśl 1995.
- E. Noiński, *Stanisław Zarewicz (1874–1931) – kustosz Muzeum Historycznego Miasta Lwowa i jego kolekcjonerskie pasje*, w: *Znani i nieznani międzywojennego Lwowa*, red. M. Przeniosło, L. Michalska-Bracha, t. 4, Kielce 2015, s. 11–24.
- A. Siciak, *Druki przemyskie 1754–1939. Bibliografia publikacji polskich, niemieckich, węgierskich, francuskich oraz żydowskich i ukraińskich wydanych alfabetem łacińskim*, Przemyśl 2002.
- A. Siciak, *Dzieje książki w Przemyślu w okresie autonomii Galicji (1867–1914)*, Przemyśl 2012.



147

### Spis

Dziela drukowane w archiwum sig  
znajdujących.

Lp.	Tytuł dzieła	Miejsce wydania i rok	Uwaga.
1.	Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej pol. z archiwum f. z Bernardyńskiego w Krakowie, wydanie rękopiśmiennej fundacji p. p. Al. hr. Lubomirskiego, wydana staraniem doktora kraj. S. Z. (w. 1848) - 224 (1891). 1848-1891.	Lwów	Dar wydziału historycznego.
2.	Porządek sądowny i spraw sądowych prawa magistratu krakowskiego w hieronimie pułaskiego.	Kraków 1619.	Dar W. H. de Marsandra Dziennikarskiego precesu m. 1896. Stółki jedno z cegieł stanowiący wydział pracowni.
3.	Dłt. (wydanie pierwsze 1786 roku)	Przemysł 1780.	Dar W. H. de Marsandra ta - preces m. 1896.
4.	Denkschrift aus Anlaß der Feier des fünfzigjährigen Bestandes der böhmischen Spalmanufaktur	Praga 1875.	
5.	Metawa z dnia 14 października 1870 r. nadająca statut miastu krakowskiemu w powiatowym mieście Lwów.		
6.	Katalog księgozbioru, rękopisów, dyplomów, map, map etc. praktycznych p. p. S. B. Kraczkowskiego starosty krakowskiego w powiatowym mieście Lwów.	Lwów 1877.	
7.	Naczelna - Statut: Konstytucja z czasów królów sędziów i suplementa do Akta z 1791 roku, które są do uzupełnienia do projektu konstytucyjnego, tudzież inne dokumenty historyczne, wydane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.	1791.	
8.	Dra. Anatola Lewickiego: Wzrost i rozwój armii Przemyskiej.	1880.	Dar autora.
9.	Przewidywania i projekty w r. 1876 r. czym rozwoju (Lewicki)	Kraków 1876.	
10.	Geschichte des k. k. Infanterie-Regiments Nr. 10. Friedrich König v. Schröder und von Seydewitz 1745 bis Oktober 1888.	Wiedeń 1888.	Dar p. p. 10.
11.	Monografia miasta Przemyska. Napisał Leopold Hauzer. 7. w. Włocławek i starosty planem miasta.	Oranienburg 1883.	+
12.	Dr. Ing. Lohotowski: O sejmie arteriolektomii Lwów (Tomasz. imienia plan. Starina we Lwów)	Lwów 1891.	Tubusina m. ma. p. 1891.